

„AANBIDDING DER HERDERS”

EEN AFBEELDING VAN DE „AANBIDDING der herders,” door Jakob Jordaens. Maar...

En ge fronsst het voorhoofd, en schudt vol twijfel het hoofd, en ge buigt u nogmaals naar het doek, en ge ziet vragend op...

De aanbidding... der herders... Maar... dat is immers niet zoo? Is dit in Bethlehem?

En deze mannen... Maar dat zijn geen Joodsche herders, die hun kudde hebben gelaten in het veld.

Dit is Palestina niet. Dit is niet Bethlehem. 't Lijkt er niet naar! Die schilder... weet er niets van...

Ik wil bekennen. Als zijn kunstbroeders, als tal zijner voorgangers een reis maken over de Alpen, naar het land der kunst, Italië... blijft Jordaens stilletjes thuis. En nog veel minder is hij nog verder gegaan: Palestina heeft hij nooit bezocht. En het Oostersche landschap heeft hij nooit met eigen oogen aanschouwd.

En hij kent dus niet het Oostersch gewaad? En de Joodsche physionomie? En de gebedshouding van den zoon Abrahams?

Alsof er in Antwerpen, waar zaken te doen zijn en goud te verdienen valt, geen Joden wonen! Alsof het voor den schilder zoo groote moeite was, zich, ook zonder verre reizen, op de hoogte te stellen van het Oostersch milieu!

Hij kende de Schrift. Hoe hij anders in staat ware geweest, zoo heerlijke Bijbelsche tafereelen te schilderen?

En nu — bij deze aanbidding der herders... Deze herders... wat boerenarbeiders uit Vlaanderen of Brabant. Deze Maria... een vrouw, als ge ze zien kunt bij tientallen in uw onmiddellijke nabijheid. Dit Kind... een kind als duizenden. En het heele tafereel... een stukje Zuid-Nederland.

Onkunde... Nu ja, Jordaens schilderde het in 1618. Toen was hij 25 jaar oud. O juist, juist... nog wel wat jong. Als hij ouder was geweest!...

Zeg het niet.

Jordaens... hij is een grootmeester onder de Vlaamsche schilders. Naast Rubens neemt hij een eereplaats in... In 1652 wordt hij naar Den Haag geroepen, om het Huis ten Bosch te sieren met zijn meesterwerk. In 1661 roept Amsterdam hem; het nieuwe stadhuis zal zonder zijn kunst niet volmaakt zijn.

Hij was oorspronkelijk. Hij ging zijn eigen weg. En zóó oorspronkelijk was hij, dat hij geen school stichtte, geen leerling had, geen navolgers kweekte... Hem navolgen... hoe kon dat?

De aanbidding der herders... hij schilderde ze, zooals hij ze zag. Hij kon het niet anders.

Die herders — landarbeiders, boeren, zooals wij ze ontmoeten kunnen op elken landweg, op elken akker. Met gezichten, zóó alledaagsch, dat we ze herkennen. Die oude... we kennen zijn naam. En die anderen... nog gisteravond hebben we ze ontmoet in de poort.

Die kleederen... hoe gewoon. Daagsche kleeren, meer niet. En geen enkel sieraad.

De stal... Maar waar is de stal? Die enkele ruwe paal... we zien ze bij tientallen zoo bij elke boeren-schuur in Vlaanderenland en elders.

Maria... Een vrouw, met een hart, overvloeiend van geluk. En dat geluk in haar teeder gebogen armen, en in de fijn gevormde handen, en sterk sprekend in het liefdevol gebogen gelaat, en zeker stralend in het oog. En het Kind... Een jong, een heerlijk, een gezond

kind, zooals er in welvarend, gezond Vlaanderenland duizend geboren worden...

Het Kind... Het Kindeke Jezus...

Hoe zouden we het onder die duizend kinderen gekend hebben, indien de engel ons niet had gezegd, dat dit ons het teeken zou zijn: we zouden het vinden, in doeken gewonden, en liggende in de kribbe...

Hoe zouden we het hebben gekend?

En dit Kind zal opwassen. En den stal zal het verlaten, en uit Bethlehem zal het heengaan.

En naar andere landstreken zal het heentrekken, en het zal grooter worden, en een tijdlang zullen we niet meer van Hem hooren, en dan...

Dan zal Hij komen, opnieuw. Hoe, hoe zullen wij Hem kennen onder de honderden, die rondom Hem zijn? Hoe zullen wij Hem, Hem alleen vinden in de zeer groote schare?

Er zal geen engel zijn, die Hem aan ons wijst. En er zal geen uiterlijke praal zijn. Geen plechtgewaad. Geen gouden kroon. Geen hooge staatsie.

En er zal wijsheid zijn in Hem. Maar voor het doove oor zal die wijsheid zijn als dwaasheid, dwazer en belachelijker dan alle dwaasheid der wereld.

En er zal waarheid zijn in Hem. Maar voor het arglistig menschenhart zal Zijn waarheid zijn als bedrog.

En in Hem zal genade zijn, mild als morgendauw voor het dorstig land. Maar voor het onbekeerde hart zal ze zijn hard als een rots, die verplettert.

En in Hem zal schoonheid zijn... verborgen, en uit de verborgenheid zacht en rein stralend als licht van sterren. Maar den blinde zal het zijn, als had Hij geen gedaante, dat men Hem zou begeeren; Hij zal veracht zijn en de onwaardigste...

En in Hem zal het Woord zijn. Maar Hij zal niet roepen, noch in de straten Zijn stem doen klinken.

Hij zal aanzitten met tollenaars en zondaars.

Hij — die is Gods Zoon.

Zullen zij Hem kennen?

Hij zal komen tot de Zijnen. En de Zijnen zullen Hem niet aannemen.

Zullen zij Hem dan niet zien, Hem, den Eénen onder de zeer velen? Zal het zoo gewoon zijn, als dit Kind gewoon is onder duizend kinderen?

Hoe zullen wij Hem vinden, als God Hem ons niet wijst?

Wij zullen Hem voorbijgaan, in den nacht, en op den klaarlichten dag.

En als het te laat is, zullen we zeggen: „Was Hij het, die daar voorbijging, en ons aanzag?”

Dit kind, nu zoo gewoon als duizend andere jonggeboren kinderen, — deze eenvoudige herders hebben het gevonden.

En... „Aanbidding der herders,” — zoo heet het tafereel. Met welke woorden aanbidden ze?

Met geen woorden. Ze zwijgen... Allen zwijgen...

Ik ben heel blij, dat Jordaens de aanbidding der herders aldus heeft gezien.

Waar is het Kind geboren? In Bethlehem. En Bethlehem ligt in Kanaän. Jordaens weet het, zoo goed als wij.

En nu... de meester doet of het in Vlaanderen ligt, vlak bij. Menschen, menschen, hoort toch! Ge moet het Kind aanbidden. Dat is uw schuldige plicht. En ver, ver behoeft ge niet te reizen. Vlak bij is het! In uw eigen land! In uw eigen dorp! In uw eigen huis!

Menschen, menschen, luistert toch! Het Kind is geboren in uw onmiddellijke nabijheid.

En geen plechtgewaad is noodig. Niet eens uw

Naar een schilderij van Jakob Jordaens

Zondagsch kleed. Komt toch! Komt toch met haast! Deze aanbedding — ze gaat *vóór* alles en *boven* alles! Neen, neen, ge behoeft u niet te versieren. Komt nu, komt nu, zooals ge zijt, in uw werkpak. Die staf — breng hem gerust mee. Die koperen melkkan... geneer u niet. Het kind zal u zeker niet ten kwade duiden, dat ge bezig waart in uw werk, toen Hij geboren werd! Hij, die gekomen is om te werken het werk Zijns Vaders, het zware, zeer moeilijke werk.

Aanbidden? En *wat* zullen we zeggen? Het is zoo wonderlijk! En 't is alles zoo heerlijk en zoo groot.

O, mijn vriend, *dat* kan ik u niet zeggen.

Dit weet ik wel: het Kind zal het u niet ten kwade duiden, als ge het alles op dezen Kerstmorgen zóó heerlijk, en zóó groot, en zóó vol en vol van genade vindt, dat ge eenvoudig geen enkel woord uitent kunt... geen enkele klank u over de lippen komt... omdat uw hart zóó vol is, zóó heel vol van dank... *dat uw lofzang en uw gebed stilheid is voor God...*

Menschen, menschen, komt toch... 't Lijkt allemaal zoo heel gewoon. En 't is alles zoo wonder heerlijk!

Niemand te rijk en niemand te arm. — Niemand te geleerd en niemand te onwetend.

Komt nu, zooals ge zijt.

Dit Kind gekomen van zoo heel ver — en nu bij u, zoo heel dicht bij. Komt nu... En aanbidt. K. T. B.

DANK-BEDE

In het Gedicht onder dezen titel, bladzijde 140, (No. 12,) werden eenige woorden bij vergissing weggelaten, waardoor de zin onbegrijpelijk is. Het vers kon niet ter correctie worden gezonden; vandaar het abus. — Regel 12 (de laatste regel van couplet 3) moet luiden:

Uw heerlijk doel, dat ik U nader komen mocht.

IN DEN MENSCHEN

EEN WELBEHAGEN

DE KLOK IN HET TORENTJE VAN HET operatiegebouw liet één slag hooren.

Zuster Paula Verhaven had juist tevergeefs gepoogd, een doorzichtig plekje te vinden in het stijf-bevroren raam van de gang om op de klok daarbuiten te kunnen zien hoe laat het was. Maar de koude Decemberwind had zulke dichte massa's witte winterbloemen geblazen, dat zij geen holletje kon ontdekken waar haar oog doorheen kon gluren.

Toen hoorde zij den éénen slag, en haar oor vertelde haar wat haar oog niet had kunnen doen: Het was kwart over zes.

Zij trok de warme cape, los over haar verpleegsters-japon geslagen, wat dichter om zich heen en liep met vluggen stap de tochtige verbindingsgang door, die de Zusterafdeeling met de Interne Vrouwenafdeeling verbond.

De ijskristallen op de gangramen schitterden als kleine diamantjes in het schijnsel der electriche lamp, die de verbindingsgang verlichtte, gedurende de vele uren van den langen donkeren Decembernacht.

Het was eigenlijk nog wel wat vroeg, kwart over zes, de dagzusters behoefden pas om half zeven op de zaal te komen. Maar in haar korte ervaring van twee — weken — Ziekenhuisleven had Paula reeds begrepen, dat één kwartiertje vroeger beginnen zoo heel veel betekende voor den geheelen dag. Je kon dan rustig op je zaal nog

even een praatje maken met je patiënten, en kalm beginnen zonder dat een of andere tegenvaller je dadelijk moest doen haasten. En het was vreemd, maar kwam je later, dan kon je zoo'n kwartier den heelen dag niet meer inhalen.

Bovendien zij was in de leer bij de eerste verpleegster, Zuster Brouwer en die vond het wel prettig als haar leerling reeds een en ander gedaan had als zij op het tooneel verscheen.

Behagelijke warmte kwam Paula tegemoet zoodra zij de verbindingsgang ten einde, de glazen deuren doorgestaan was en de Vrouwenafdeeling bereikt had. Zij knoopte haar cape los. Eén — twee — drie zalen langs, en haar cape gleed reeds van haar schouders. In het kleedhokje op no. 6 hing zij de cape op, na eerst haar zaalschort van den haak genomen te hebben. Moeizaam morrelde haar kleumende vingers om de knopen door de dubbele knoopsgaten van ceintuur en kruisband te werken. Het was een oogenblik strijd tusschen haar koude en nog onhandige vingers en het onwillige, stugge katoen van het nieuwe schort. Eindelijk ging het. Nu nog even voelen of de kruisbanden, van rechterschouder naar linkerheup en van linkerschouder naar rechterheup wel goed liepen — anders zou ze straks hooren: „Zuster Verhagen, je bent gedraaid.” Ja, het was alles in orde, gelukkig.

Nu naar de zaal. De schuifdeuren opengeschoven, de ramen gesloten, de spreien afgenomen... „Goeden morgen, Zuster” hoorde ze al van alle kanten.

Het was toch echt-gezellig zoo'n kleine zaal met zes bedden, heel iets anders dan die groote gasthuizalen met rijen van zestien, waar de bedden „kribben” heetten en de menschen genoemd werden naar het nummer van de krib, waarin zij lagen. Neen, daar zou ze nooit hebben kunnen wennen, dacht ze. Hier was het zoo huiselijk. Zij kende alle patiënten al goed.

Saartje, het jodenmeisje, met de groote, donkere, gultige oogen, dat er zoo fleurig uitzag, en toch zoo héél erg ziek was, en wel nooit weer beter worden zou.

Greetje, het blonde krullekopje, dat omdat haar rug ziek was, zoo wonderlijk moest hangen in haar bed, dat overeind op zijn achterste pooten stond.

Juffrouw Kramer, die voor observatie in het ziekenhuis lag en misschien geopereerd zou moeten worden.

Juffrouw Van Dalen, die zóó vreeselijk mager was, dat Paula niet begreep hoe iemand nog kon leven als je vel over been was in den letterlijken zin des woords.

Eén bed was er leeg, daar zou morgen een nieuwe patiënt in komen, had Zuster Brouwer verteld.

En dan bij het raam lag Juffrouw Sluys, een boerin uit Noord-Holland, die een vreeselijke ziekte had, rug-gemergslijden. Als Paula nu naar haar keek, zag ze niets bijzonders. Zij sliep nog. Haar gezicht was niet mager en zij had zelfs kleur op de wangen.

Maar nooit zou ze vergeten dien eersten morgen op de zaal, toen de Hoofdzuster kwam om met Zuster Brouwer samen juffrouw Sluys te wasschen en te helpen. Paula had alles moeten klaarzetten en een schut om het bed moeten zetten. Zij had wel begrepen aan de manier waarop ze naar haar bed gingen, dat er iets bijzonders was met juffrouw Sluys. Maar dat de verwoesting van een menschenlichaam zóó vreeselijk kon zijn, dat er zóó groot lijden kon zijn — had ze nooit kunnen denken. Zij had een prop in de keel gevoeld en willen wegloopen om het niet te zien en de kreten van pijn niet te hooren. Maar de Hoofdzuster had haar iets in de handen gegeven en gezegd: „Ga dat eens gauw schoonmaken en kom vlug terug.” En toen had ze wel moeten helpen.